

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม The Community Economy Development of Local Administrative Organizations with Buddha Dhamma

วราภูมิ สุวะโสภา*
อภินันท์ จันทะนี**
ธัชชนันท์ อิศรเดช***

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปของการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๒) เพื่อศึกษากระบวนการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม และ ๓) นำเสนอแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม

ดำเนินการวิจัยโดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะของผู้เชี่ยวชาญ ๒๑ คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลหลักเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๒๔ รูป/คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการอุปนัยวิเคราะห์และการพรรณนาความและการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐๘ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพปัญหาทั่วไปของการดำเนินการเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า คราวเรือนชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในภาวะพอยังชีพมีรายได้ค่อนข้างน้อยแต่ก็ใช้จ่ายอย่างเพียงพอไม่ใช้จ่ายเกินตัวและมีส่วนน้อยที่รายได้ค่อนข้างสูง แม้ว่าชุมชนจะไม่มีมีการรวมกลุ่มในการผลิตสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

๒. กระบวนการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม จัดทำแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและสนับสนุนจัดอบรมให้ความรู้และ

*นิสิตปริญญาเอก, วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย paiwanpuri@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ ดร., ที่ปรึกษาหลัก

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ที่ปรึกษาร่วม

จัดสรรงบประมาณโดยกำหนดยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานล่างเพื่อการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

๓. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรมที่ภูมิจำกัดประโยชน์ ๔ นำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาชีวิตในสังคมไทย ๑) การนำหลักอรรถฐานสัมปทานมาแก้ปัญหาการขาดความเพียรหรือแก้ไขความเกียจคร้านสิ่งสำคัญก็คือการระมัดระวังหรือสำรวมรักษากาย วาจา ใจ ๒) การนำหลักอารักขสัมปทานมาแก้ปัญหาชีวิตการไม่รู้จักรักษทรัพย์คือการใช้เงินตามหลักธรรมคนรู้จักทำมาหาเลี้ยง ๓) การนำหลักกัลยาณมิตรตามาแก้ปัญหาชีวิตการคบคนพาล ความมีกัลยาณมิตรคือ มีผู้แนะนำสั่งสอนที่ปรึกษาเพื่อนที่คบหาและบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคล และ ๔) การนำหลักสมชีวิตามาแก้ปัญหาชีวิตการใช้จ่ายทรัพย์เกินฐานะให้รู้จักประมาณในการเลี้ยงชีวิตโดยทางชอบธรรมกล่าวคือการดำรงชีวิตตามหลักสัมมาอาชีวะประพฤติปฏิบัติตามหลักของศีลซึ่งเป็นหลักขั้นพื้นฐานที่ประดับประดองกาย วาจาให้เรียบร้อยและทำงานที่สุจริต

คำสำคัญ : การพัฒนา, เศรษฐกิจชุมชน

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the problem of implementing economic development of local government 2) study the procedure of The develop of Communities Economics The Local Government With Buddha Dhamma and 3) provide guidelines for economic development according whit Buddha Dhamma of the local government

Research methodology was mixed research by qualitative research and quantitative research, is supported by the research design under sequential exploratory design and the qualitative research data were collected by focus group of 21 experts and depth interviews from the primary sampling of 24 persons by depth interviews and to analyze the data by means of inductive analysis and depiction. Andthe quantitative research using a questionnaire to collect data from a sample of the local administration and 308 samples that there were analyzed data by frequency, percentage, mean and standard deviation.

Findings of this Research were :

1. The problems of the implementation of the Communities Economics of local governments that most communities are in the household subsistence income is relatively low but the cost and do not spend more than adequate and there is a minority of relatively high income. Although the community is no

integration in the production of goods or services of any kind was not as successful as.

2. Procedure for the develop of Communities Economics Of The Local Government With Buddha Dharma that the local government had done plan to promotion and support for training knowing and budgets by offering economics plan to be the adoption community.

3. To provide guidelines for economic development according to Buddhaddhamma as Thisdhadhammikadhapyoth 4 (community-based Buddhist virtues) used to solve social life in Thailand that follow as : 1) To bring Udhthanasampta to solve the problem of lack of perseverance or laziness and it is important to be careful or cautious to maintain body, speech and mind.2) To bring Arakkhasampta to solve life's love of the unknown receivers that is making great money with the good people for a living.3) To bring Kalayanamitrato solve the life's problem as the union bullies that there is a good friend such as there instruct counsel and longtime friend of the environment, and good fellowship. And 4) To bring Samacheevita to solve the life's problem as a life spent agents know about the culture of life by way of righteousness. That is the main subsistence livelihood shall comply with the basic precepts which are essentially palliative care and Verbal stand and work honestly.

Keywords: Development, Community Economy

๑. บทนำ

การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยได้จัดตั้งและปรับปรุง รูปแบบการปกครองท้องถิ่นหลายลักษณะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร และรูปแบบสุดท้ายที่มีการจัดตั้งในขณะนี้ คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจัดตั้งโดย พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗^๑ ประเทศไทย ได้มีพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๖ แก้ไขเพิ่มเติมปัจจุบัน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๒๘๓

^๑กรมการปกครอง, คู่มือการปฏิบัติงานสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๓๘) หน้า ๓.

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น^๒

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ยั่งยืนและมั่นคงในระยะยาวต้องเร่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามหลักการ “ความเพียงพอ” ที่มุ่งใช้ “ความมีเหตุผล” พิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องและคำนึงถึงผลที่จะได้รับอย่างรอบคอบพัฒนาด้วย “ฐานความรู้” ทั้งจากภายนอกและที่สั่งสมภายในประเทศ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างชาญฉลาดและรู้เท่า การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการทั้งในด้านการผลิต การบริโภค และการกระจายผลผลิต โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน คือ ให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ บนรากฐานของความสามารถที่มีอยู่ จากการใช้ “ทุนของชุมชน” ทั้งที่เป็นสินค้าทุน (เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์การผลิตต่างๆ ฯลฯ ที่มีอยู่หรือสามารถจัดหาได้ตามศักยภาพ) ทุนทางเศรษฐกิจ (ปัจจัยที่สนับสนุนให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างสะดวกราบรื่น เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ สภาพภูมิประเทศ การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น) และทุนทางสังคม (วิธีการผลิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนสถาน โรงเรียน สถานีนามัย ฯลฯ)

ปัญหาชีวิตของสังคมไทยเป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนเพราะขาดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ (๑) การขาดความพากเพียรในการทำงานหรือการศึกษา (๒) การไม่รู้จักประหยัดทรัพย์ มีการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น (๓) มีการคบคนพาลเป็นเพื่อน ชอบแนะนำไปในทางที่ผิด หรือ ที่ไม่ควร อาทิเช่น แนะนำให้ไปเล่นการพนัน ให้ไปลักขโมย ให้กินยาบ้า ให้เสพยา ขวนไปผิดคร่าอนาจาร เป็นต้น เหล่านี้ถือว่าเป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิต และ (๔) มีการใช้จ่ายทรัพย์เกินฐานะใช้ชีวิตให้ไปตามกระแสนิยมของความต้องการ (ตัณหา) และไม่รู้จักเพียงพอ ไม่พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่เกิดความอยากได้อย่างมีอยากเป็น (โลภ) เกินฐานะของตน จึงทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนไทย^๓

พื้นที่การศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมาและเมืองครปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุดในประเทศ จำนวน ๓๓๔ แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาลนคร ๑ แห่ง เทศบาลเมือง ๔ แห่ง เทศบาลตำบล ๘๔ แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล ๒๔๔ แห่งรวมทั้งสิ้นจำนวน ๓๓๔ แห่ง และในสถานะในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จึงมีบทบาทในการเสริมสร้างการพัฒนา และกำหนดแนวคิด และทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็น “การสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ” โดยการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา”

^๒ กรมการปกครอง, คัมภีร์ อบต., (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๓) หน้า ๑๕.

^๓ นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๖๘.

และวิธีการพัฒนาอยู่บนพื้นฐานของ “ดุลยภาพเชิงพลวัต” ที่เชื่อมโยงทุกมิติอย่างบูรณาการ ทั้งมิติตัวคน สังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง รวมทั้งความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ อันจะนำไปสู่ “ความอยู่ดีมีสุข” ของ คนไทยทั้งชาติเป็น “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” และจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดภาคอีสานที่มุ่งสู่ประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศและเข้าสู่สังคมอาเซียนและในประชาคมโลกได้อย่างมีเอกราชและอธิปไตยที่มั่นคงมีศักดิ์ศรี และเกียรติภูมิ สงบสุขและสันติกับโลกอย่างยั่งยืน

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทั่วไป ของการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
๒. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม
๓. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และตามด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่

๑. อธิบายรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน ๒๔ รูป/คน และการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จำนวน ๒๑ คน
๒. อธิบายรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งเทคนิคการวิจัยแบบสำรวจ โดยการแจกแบบสอบถาม ๓๐๘ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ๑. เครื่องมือเชิงคุณภาพ ๑.๑ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ๑.๒ การประชุมเชิงปฏิบัติการ ๒. เครื่องมือเชิงปริมาณ แบ่งออกเป็น ๖ ตอน คือ **ตอนที่ ๑** ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม **ตอนที่ ๒** ข้อมูลเชิงพฤติกรรมของประชากรมี **ตอนที่ ๓** แบบสอบถามความคิดเห็นด้านความเข้มแข็งของชุมชน ระดับการส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น **ตอนที่ ๔** แบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมความเข้มแข็งแก่กลุ่มอาชีพ **ตอนที่ ๕** แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน **ตอนที่ ๖** ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

๔. ผลการวิจัย

สภาพปัญหาทั่วไปการดำเนินการเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการวิจัยสภาพปัญหาทั่วไปการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

ด้านส่งเสริมรายได้และกลุ่มอาชีพ ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลขนาดเล็กส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญของปัญหาเศรษฐกิจชุมชนอย่างถ่องแท้ ส่วนใหญ่มุ่งแก้ปัญหารายผลิตหรือปัญหารายบุคคลครัวเรือน และกลุ่มอาชีพเบื้องต้น โดยไม่ได้สนใจในเรื่องการสร้างฐานเศรษฐกิจระดับชุมชน ซึ่งมีผลต่อการสร้างฐานรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง

ด้านทุนผลิตและการจำหน่าย เศรษฐกิจชุมชนที่ล้าหลังและพึ่งตนเองไม่ได้มักจะอยู่ในเขตรับผิดชอบพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ห่างไกลตัวเมืองและมีข้อจำกัดบางประการดำรงอยู่ เช่น ผลผลิตไม่มีตลาดรองรับเพียงพอ หน่วยผลิตขาดแคลนเงินทุน และหน่วยผลิตยังขาดทักษะภูมิปัญญาและเทคนิคการผลิต ทำให้ผลผลิตที่มีคุณภาพต่ำไม่นิยมของผู้บริโภค

ด้านบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ผู้บริหารท้องถิ่นมีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ขององค์กรต่อกลุ่มอาชีพ และจัดสรรงบประมาณตามความต้องการชุมชน ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กซึ่งอยู่ห่างไกลตั้งอยู่ในชนบทจะจัดสรรงบประมาณด้านพัฒนาอาชีพชุมชนเพียงน้อยนิดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งจะแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามผลและประเมินกลุ่มอาชีพในชุมชนอย่างต่อเนื่องและนำโครงการของกลุ่มอาชีพในชุมชนนำเข้าบรรจุแผนพัฒนาประจำปีแต่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพียงเล็กน้อยตามฐานะการเงินการคลัง

กระบวนการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม

ผลการวิจัยพบว่า จากการสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรีตำบล และนายกเทศมนตรีเมือง ปลัดเทศบาล ผู้นำหมู่บ้าน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกกลุ่มอาชีพ ทั้ง ๒๐ คน และพระภิกษุสงฆ์ จำนวน ๔ รูป มีแนวทางในการดำเนินการ ๓ ด้าน คือ การผลิต การจำหน่ายและการบริโภค

ด้านการผลิต จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้ปัจจัยการผลิตให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การใช้ที่ดินและน้ำ นอกจากจะนำหลักเกณฑ์การจัดแบ่งพื้นที่ตามโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริมาพิจารณาแล้ว ยังรวมถึงการใช้ที่ดินที่ยังไม่ได้ทำประโยชน์อะไรมาใช้ในการทำการเกษตรกรรม (๒) การใช้แรงงานที่มีอยู่ในครัวเรือนตลอดจนแรงงานที่มาช่วยเพิ่มเติมจากผู้ว่างงาน เพื่อลดต้นทุนการผลิต (๓) การสนับสนุนและส่งเสริมในด้านทุน การสร้างและสนับสนุนทุน เพื่อการผลิต โดยลดการพึ่งพาทุนจากภายนอก ด้วยการส่งเสริมให้นำทุนที่มีอยู่แล้วจากกลุ่มออมทรัพย์มาขยายผลให้เกิดประโยชน์ (๔) การบริหารและการจัดการด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ใน

การผลิต การรู้จักนำเทคโนโลยีพื้นฐาน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

ด้านการจำหน่าย เพื่อให้ประชาชนในชนบทรู้จักการทำมาหากิน มีความพออยู่พอกินตามแนวพระราชดำริฯ เศรษฐกิจแบบพอเพียง และส่วนเกินจากการบริโภคไปสู่ระบบการค้าและการจำหน่ายมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ผลิตต้องรู้ข้อมูลภาวะ และปริมาณความต้องการของตลาด แนวทางที่จะส่งเสริมในด้านการจำหน่ายการส่งเสริมการรวมกลุ่ม

ด้านการบริโภค เป็นการปลูกฝังแนวคิดไม่ให้อาศัยฟุ่มเฟือย เพื่อการส่งเสริมการผลิต และการบริโภคภายในท้องถิ่น เพื่อลดการพึ่งพาจากภายนอก นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเสริม ได้แก่ กิจกรรมร้านค้าชุมชน กิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ กิจกรรมเครือข่ายร้านค้าชุมชนหรือศูนย์สาธิตตลาด กิจกรรมเครือข่ายองค์กรชุมชน กิจกรรมประชาคม ศูนย์บริการ การเกษตรแบบเบ็ดเสร็จ เป็นต้น

ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและการมีส่วนร่วม จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัยจากผลสัมฤทธิ์ และสนทนากลุ่มในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชน ทำให้สามารถสรุปได้ถึงปัจจัยที่ใช้เป็นแนวทางในการวิจัย เรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วย ๓ ปัจจัยหลัก คือ (๑) ปัจจัยผลักดัน เศรษฐกิจชุมชน (๒) กิจกรรมในกระบวนการเศรษฐกิจชุมชน และ (๓) การจัดสรรกำไรส่วนเกิน

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรมนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาชีวิตในสังคมไทย

การนำหลักอรรถาภิธานสัมปทามาแก้ปัญหาการขาดความเพียร การนำหลักอรรถาภิธานสัมปทามาแก้ปัญหาการขาดความเพียรหรือแก้ไขความเกียจคร้าน

การนำหลักอรรถาภิธานสัมปทามาแก้ปัญหาวิตถิการไม่รู้จักรักกษัตริย์ การนำหลักอรรถาภิธานสัมปทามาแก้ปัญหาวิตถิการไม่รู้จักรักกษัตริย์ คือการใช้เงินตามหลักธรรมคนรู้จักทำมาหาเลี้ยงชีพ (ชีวิตที่เป็นหลักฐาน)

การนำหลักกัลยาณมิตตตามาแก้ปัญหาวิตถิการคบคนพาล การนำหลักกัลยาณมิตตตามาแก้ปัญหาวิตถิการคบคนพาล

การนำหลักสมชีวิตามาแก้ปัญหาวิตถิการใช้จ่ายทรัพย์เกินฐานะ การนำหลักสมชีวิตามาแก้ปัญหาวิตถิการใช้จ่ายทรัพย์เกินฐานะ

๕. อภิปรายผล

สภาพปัญหาทั่วไปการดำเนินการเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการวิจัยสภาพปัญหาทั่วไปการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ครุฑเรือนชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในภาวะพออยู่พอมี รายได้ค่อนข้างน้อยแต่ก็ใช้จ่ายอย่างเพียงพอ ไม่ใช้จ่ายเกินตัว และมีส่วนน้อยที่ รายได้ค่อนข้างสูงแม้ว่าชุมชนจะไม่มีกรรวมกลุ่มในการผลิตกัน นอกเหนือแล้วในส่วนองภาคธุรกิจปกครองส่วนท้องถิ่นยังได้มีการฝึกอบรมอาชีพโดยจัดขึ้นแล้วให้ชุมชนเข้าฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้เป็นเครื่องมือประกอบอาชีพเลี้ยง

ตนเอง มีการอบรมหลักสูตรประกอบอาชีพระยะสั้น และกลุ่มอาชีพบางกลุ่มในชุมชนเมืองได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนวดแผนไทยอำเภอปรางค์กู่และอำเภอเมืองนครราชสีมา มีความร่วมมือ ร่วมใจในการดำเนินงาน มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ภายใต้การสร้างการเรียนรู้แนวทางการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนเข้าสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่วนแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับ ศรณรายณ์ ศรีเพชร ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่าด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพการให้ความสนใจในการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เช่นเดียวกับการรวมกลุ่มการทอผ้า ซึ่งเกิดขึ้นจากอาชีพเสริมที่คนในชุมชนดั้งเดิมทำอยู่ก่อนแล้ว แต่เมื่อได้รับคำแนะนำที่ดีจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับการรวมกลุ่มอาชีพกัน และคนในชุมชนมีความเห็นที่คล้อยตาม จึงได้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มต่างๆ ขึ้น สามารถสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน แต่ในปัจจุบันพบว่า มีกลุ่มที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนบางแห่งมีการกระจุกตัวของการรวมกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพผ้าทอตีนจกแม่วังช้าง ที่มีการรวมตัวกันในเฉพาะหมู่บ้านแม่วังช้างเท่านั้น ทั้งนี้การรวมกลุ่มอาชีพของตนในชุมชนมีจุดประสงค์หลักคือ สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่ม นอกเหนือจากการประกอบอาชีพหลัก^๔

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม จากข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลเชิงพฤติกรรม และความต้องการการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมเศรษฐกิจ มีดังนี้

ด้านส่งเสริมรายได้และกลุ่มอาชีพผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลขนาดเล็กส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญของปัญหาเศรษฐกิจชุมชนอย่างถ่องแท้ ส่วนใหญ่มุ่งแก้ปัญหาหารายได้หรือปัญหารายบุคคลครัวเรือน และกลุ่มอาชีพเบื้องต้น โดยไม่ได้สนใจในเรื่องการสร้างฐานเศรษฐกิจระดับชุมชน ซึ่งมีผลต่อการสร้างฐานรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง

ด้านทุนผลิตและการจำหน่ายเศรษฐกิจชุมชนที่ล่าช้าและพึ่งตนเองไม่ได้มักจะอยู่ในเขตรับผิดชอบพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ห่างไกลตัวเมืองและมีข้อจำกัดบางประการดำรงอยู่ เช่น ผลผลิตไม่มีตลาดรองรับเพียงพอ หน่วยผลิตขาดแคลนเงินทุน และหน่วยผลิตยังขาดทักษะภูมิปัญญาและเทคนิคการผลิต ทำให้ผลผลิตที่มีคุณภาพต่ำไม่นิยมของผู้บริโภค สอดคล้องกับ ขวัญกมล ดอนขวา ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบันมีบทบาท และเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมในกระบวนการเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งทำให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการในเรื่องของการผลิต การบริโภค การแปรรูป และการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญ

^๔ศรณรายณ์ ศรีเพชร, “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา : อำเภอจุน จังหวัดพะเยา”, รายงานวิจัย, (คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒), หน้า ๕๔ -๕๕.

ในการพัฒนาทั้งผู้นำเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ ชาวบ้านหรือสมาชิกกลุ่มอาชีพ และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ให้มีความรู้และความสามารถในการผลิต รู้จักบริโภค และมีแนวคิดด้านการแปรรูป และการขาย โดยสร้างเครือข่ายกับองค์กรภาครัฐและเอกชน และส่งผลต่อการระดมคน เงินทุน การบริหารจัดการในกระบวนการผลิต^๕

ด้านบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ผู้บริหารท้องถิ่นมีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ขององค์กรต่อกลุ่มอาชีพ และจัดสรรงบประมาณตามความต้องการชุมชน ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กซึ่งอยู่ห่างไกลตั้งอยู่ในชนบทจะจัดสรรงบประมาณด้านพัฒนาอาชีพชุมชนเพียงน้อยนิดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งจะแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามผลและประเมินกลุ่มอาชีพในชุมชนอย่างต่อเนื่องและนำโครงการของกลุ่มอาชีพในชุมชนนำเข้าบรรจุแผนพัฒนาประจำปีแต่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพียงเล็กน้อยตามฐานะการเงินการคลัง สอดคล้องกับ ขวัญกมล ดอนขวา ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบันมีบทบาท และเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมในกระบวนการเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งทำให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการในเรื่องของการผลิต การบริโภค การแปรรูป และการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น^๖

กระบวนการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม

ด้านการผลิต จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้ปัจจัยการผลิตให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัยการผลิตที่สำคัญได้แก่ (๑) การใช้ที่ดินและน้ำ นอกจากจะนำหลักเกณฑ์การจัดแบ่งพื้นที่ตามโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริมาพิจารณาแล้ว ยังรวมถึงการใช้ที่ดินที่ยังไม่ได้ทำประโยชน์อะไรมาใช้ในการทำการเกษตรกรรมเพื่อไม่ให้เกิดความสูญเปล่าทางเศรษฐกิจ (๒) การใช้แรงงานที่มีอยู่ในครัวเรือนตลอดจนแรงงานที่มาช่วยเพิ่มเติมจากผู้ว่างงานหรือถูกเลิกจ้างที่กลับภูมิลำเนา เพื่อลดต้นทุนการผลิต และรายจ่ายในครัวเรือน (๓) การสนับสนุนและ ส่งเสริมในด้านทุน ควรดำเนินการสองทาง ทางหนึ่งคือการสร้างและสนับสนุนทุนเพื่อการผลิต โดยลดการพึ่งพาทุนจากภายนอก ด้วยการส่งเสริมให้นำทุนที่มีอยู่แล้วจากกลุ่มออมทรัพย์มาขยายผลให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจในชุมชน อีกทางหนึ่งคือ การลดต้นทุนการผลิต และการบริโภค เช่น ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยธรรมชาติ เป็นต้น (๔) การบริหารและการจัดการด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ในการผลิต การรู้จักนำเทคโนโลยีพื้นฐาน

^๕ ขวัญกมล ดอนขวา, “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, รายงานวิจัย, (ทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔ – ๒๕๕๕), หน้า ๓๐- ๔๒.

^๖ ขวัญกมล ดอนขวา, “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, รายงานวิจัย, (ทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔ – ๒๕๕๕), หน้า ๓๐- ๔๒.

หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์การเรียนรู้ในระบบการตลาด การจัดทำบัญชีการค้า รายรับรายจ่ายที่ชาวบ้านสามารถเรียนรู้และทำได้โดยง่าย สอดคล้องกับ ศิริพร เลิศยิ่งยศ ได้ศึกษาเรื่อง การจัดทำแผนชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านโคกแฝก ตำบลขามทะเลสอ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ประกอบการ อาชีพค้าขายในชุมชน มีศักยภาพในการได้รับการส่งเสริมให้การแปรรูปจากผลิตภัณฑ์ในชุมชนเพื่อ การจัดจำหน่าย เช่นปลูกผักปลอดสารพิษ การทำชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นความหวังของสังคมไทยอนาคต และเป็นสิ่งที่นำไปสู่ความสำเร็จได้โดย ขั้นที่หนึ่งมีเป้าหมายที่ดี และชัดเจน ขั้นที่สองมีตัวชี้วัดความสำเร็จที่ดีและชัดเจนขั้นที่สามมีวิธีการที่ดีและเหมาะสม ขั้นที่สี่มีการ ติดตามผลที่ดี”

ด้านการจำหน่าย เพื่อให้ประชาชนในชนบทรู้จักการทำมาหากิน เพื่อให้มีความพออยู่ พอกินตามแนวพระราชดำรัสฯ เศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในขั้นต้น และส่วนเกิน จากการบริโภคไปสู่ระบบการค้าและการจำหน่ายมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ผลิตต้องรู้ข้อมูลภาวะ และปริมาณความต้องการของตลาด แนวทางที่จะส่งเสริมในด้านการจำหน่ายการส่งเสริมการรวม กลุ่ม การส่งเสริมกิจกรรมร้านค้าชุมชน และศูนย์สาธิตการตลาด เป็นกิจกรรมสำคัญที่ควรส่งเสริม ให้เกษตรกรได้มีการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการสนับสนุนด้านทุน ข้อมูลและการจัดการ เพื่อให้ระบบการ ผลิตและการจำหน่ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ฌาน ธรรมวิจารณ์ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ ผลการวิจัยพบว่า เพื่อให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตาม แนวทางพุทธมีปฏิสัมพันธ์กับบริบททั้งทำให้องค์การที่เป็นระบบใหญ่ต้องมีเป้าหมายขององค์การที่ เศรษฐกิจแบบพอเพียง มีพุทธเศรษฐศาสตร์เป็นแนวทางของระบบเศรษฐกิจ มีกระบวนการทัศน์การ พัฒนาที่ประกอบด้วยกระบวนการทัศน์การพัฒนาเพื่อผลงาน กระบวนทัศน์การพัฒนาเพื่อการเรียนรู้ กระบวนทัศน์การพัฒนาโลกียธรรม และกระบวนการพัฒนาระดับโลกุตตรธรรม การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ในระดับบุคคล และระดับองค์การจะมีตัวแบบในการพัฒนา ซึ่งสามารถใช้เป็น กระบวนการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธได้ด้วย”

ด้านการบริโภค เป็นการปลูกฝังแนวคิดไม่ให้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เพื่อการส่งเสริมการ ผลิตและ การบริโภคภายในท้องถิ่น เพื่อลดการพึ่งพาจากภายนอก นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นต้องเสริม ได้แก่ กิจกรรมร้านค้าชุมชน กิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ กิจกรรมเครือข่ายร้านค้า ชุมชนหรือศูนย์สาธิตตลาด กิจกรรมเครือข่ายองค์กรชุมชน กิจกรรมประชาคม ศูนย์บริการ การเกษตรแบบเบ็ดเสร็จ กิจกรรมเกษตรผสมผสานและเกษตรทฤษฎีใหม่ กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำ

“ศิริพร เลิศยิ่งยศ, “โครงการจัดทำแผนชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบมีส่วนร่วมของคนใน หมู่บ้านโคกแฝก ตำบลขามทะเลสอ อำเภอขามทะเลสอ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา”, รายงานวิจัย ,(นครราชสีมา : โปรแกรมวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๓), หน้า ๔๙.

“ฌาน ธรรมวิจารณ์, “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐).

ขนาดเล็ก และกิจกรรมพัฒนาส่งเสริมอาชีพ และพิจารณาการส่งเสริมเศรษฐกิจโดยรวม และกิจกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจในด้านการส่งเสริมการค้ามาค้าขาย การส่งเสริมการทำงานแบบรวมกลุ่ม การส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดการด้านการตลาดจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินการโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและการมีส่วนร่วม

จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัยจากผลสัมฤทธิ์ และสนทนากลุ่มในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชน ทำให้สามารถสรุปได้ถึงปัจจัยที่ใช้เป็นแนวทางในการวิจัย เรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วย ๓ ปัจจัยหลัก คือ (๑) ปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชน (๒) กิจกรรมในกระบวนการเศรษฐกิจชุมชน (๓) การจัดสรรกำไรส่วนเกิน เป็นกำไรส่วนเกินที่ได้จากการหักค่าใช้จ่ายออกแล้ว ในการนำมาสรุปผลและหาแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เอื้อมเก็บ ได้วิจัยเรื่อง “งานการวิจัยการศึกษาสถานภาพการผลิต ผลิตภัณฑ์สมุนไพรและอาหารเสริมเพื่อสุขภาพเพื่อเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า เพื่อให้ต้นทุนการผลิตมีความสมดุลกับราคาวัตถุดิบทางการเกษตรที่จำหน่ายและมีข้อเสนอแนะดังนี้ สร้างความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพชุมชนในทุกระดับทั้งหน่วยส่งเสริมและองค์กรชุมชน จัดระบบองค์ความรู้ และรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ในผลิตภัณฑ์สุขภาพชุมชนส่งเสริมความรู้ในด้านการผลิตผลิตภัณฑ์สุขภาพชุมชนในด้านความปลอดภัยต่อสุขภาพ และเทคนิคการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้คุณภาพและลดต้นทุนการผลิต ประสานการดำเนินงานอย่างบูรณาการเพื่อให้เกิดโครงสร้างและหน้าที่ จะได้ลดความซ้ำซ้อนของงาน^๔

๕.๒.๓ แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรมนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาชีวิตในสังคมไทย

๕.๒.๓.๑ การนำหลักอูฏฐานสัมปทามาแก้ปัญหาการขาดความเพียร

การนำหลักอูฏฐานสัมปทามาแก้ปัญหาการขาดความเพียรหรือแก้ไขความเกียจคร้าน สิ่งสำคัญก็คือการระมัดระวังหรือสำรวมรักษากาย วาจา ใจ

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการเป็นคนเกียจคร้าน ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุดเพราะบางคนอาจจะไม่ต้องใช้วิธีการมาก แต่บางคนอาจใช้วิธีการแก้ไขน้อย สอดคล้องกับ นฤมล นิราทร, อรศรี งามวิทย์พงศ์ และ ชไมพร รุ่งฤกษ์ฤทธิ์ ได้วิจัยเรื่อง เศรษฐกิจนอกภาคทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในเศรษฐกิจนอกภาคทางการมีความเป็นไปได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า ณ เวลาปัจจุบัน มีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว หากแต่มิได้ปรากฏชัดเจน ในรูปของกลุ่มหรือขบวนการที่มีชื่อหรือ

^๔เกรียงศักดิ์ เอื้อมเก็บ, “การศึกษาสถานภาพการผลิต ผลิตภัณฑ์สมุนไพรและอาหารเสริมเพื่อสุขภาพ เพื่อเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา”, รายงานวิจัย, (นครราชสีมา : สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๕๖), หน้า ๔๙.

วัตถุประสงค์ชัดเจน เพื่อการดังกล่าว หากเศรษฐกิจพอเพียงปรากฏอยู่ในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ไม่ว่าในการศึกษากลุ่มอาชีพใด และพบความหมายทั้งในลักษณะของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และในฐานะของโลกทัศน์วิธีคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (หลักการ ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข) โดยการศึกษาเจาะลึกพบว่าผู้ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญานี้ มีความสุขในชีวิตได้ตามอัตภาพของฐานะตนเอง คือสามารถประกอบฐานะทางเศรษฐกิจให้ได้ ในขณะที่มีความสุขในมิติทางจิตใจจากความสัมพันธ์ผูกพันภายในครอบครัวตนเองและจากการได้ทำความดีตามค่านิยมทางจริยธรรมของตนปรากฏการณ์ดังกล่าว เกิดขึ้นเองตามเงื่อนไขปัจจัยของปัจเจกบุคคล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาจากรัฐ หน่วยงานรัฐ องค์กรสังคม ฯลฯ เพื่อให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้สามารถจะดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาดังกล่าวได้ต่อไป^{๑๐}

๕.๒.๓.๒ การนำหลักอารักขสัมปทามาแก้ปัญหาชีวิตการไม่รู้จักรักษาทรัพย์

การนำหลักอารักขสัมปทามาแก้ปัญหาชีวิตการไม่รู้จักรักษาทรัพย์ คือการใช้จ่ายเงินตามหลักธรรมคนรู้จักทำมาหาเลี้ยงชีพ (ชีวิตที่เป็นหลักฐาน)

คนที่เราจะเรียกว่า รู้จักหา รู้จักใช้ทรัพย์ หรือหาเงินเป็น ใช้เงินเป็น เป็นคนทำมาหากินที่ดี ตั้งตัวสร้างหลักฐานได้ และใช้ทรัพย์สมบัติให้เป็นประโยชน์ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐกิจอย่างถูกต้อง สอดคล้องกับ มนุญมุข ประดิษฐ์ ได้วิจัยเรื่อง “มัชฌิมาปฏิปทา” ในพระไตรปิฎกกับทางสายกลางในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อันเนื่องมาจากพระราชดำริไว้ตอนหนึ่งว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายนั้น หากจะให้มีความคุ้มค่าที่แท้จริงและแก้ปัญหาของมนุษย์ได้ก็จะต้องให้มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการผลิต การบริโภค การแจกจ่าย การสร้างงาน...จะต้องเป็น “สัมมาเศรษฐกิจ” คือ เป็นเศรษฐศาสตร์ที่ถูกต้องเป็นสัมมาอาชีพ และมีเป้าหมายเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิต สังคม ชุมชน ระบบนิเวศ และโลกเป็นส่วนร่วมด้วย^{๑๑}

๕.๒.๓.๓ การนำหลักกัลยาณมิตตตามาแก้ปัญหาชีวิตการคบคนพาล

การนำหลักกัลยาณมิตตตามาแก้ปัญหาชีวิตการคบคนพาล ความมีกัลยาณมิตร คือมีผู้แนะนำสั่งสอน ที่ปรึกษาเพื่อนที่คบหาและบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี, ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคลหรือเข้าร่วมหมู่กับท่านผู้ทรงคุณทรงปัญญามีความสามารถ ซึ่งจะช่วยเหลือสนับสนุนชักจูงชี้ช่องทางเป็นแบบอย่างตลอดจนเป็นเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่กัน ให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดีในการศึกษาอบรม การครองชีวิต การประกอบกิจการและธรรมาปฏิบัติ, สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี สอดคล้องกับ

^{๑๐} ินฤมล นิราทร, อรศรี งามวิทยาพงศ์ และชไมพร รุ่งฤกษ์ฤทธิ์, เศรษฐกิจนอกภาคทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๐๐), หน้า ๑๑๑-๑๑๔.

^{๑๑} มนุญมุข ประดิษฐ์, “มัชฌิมาปฏิปทา” ในพระไตรปิฎกกับทางสายกลางในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๓๑.

สุวิมล ตั้งประเสริฐ ได้วิจัยเรื่อง การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา อย่างยั่งยืน ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาที่เริ่มจากหลักของการพึ่งตัวเอง โดยเปลี่ยนจากการพึ่งตนเองไม่ได้หรือต้องคอยอาศัยผู้อื่นตลอดเวลา (Dependent) เป็นการพัฒนาดตนเองให้มีความเข้มแข็ง เป็นอิสระ (Independent) แล้วจึงค่อยพัฒนาขึ้นมาเป็นการแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่มช่วยเหลือกันจนนำไปสู่การพึ่งพิงอิงกัน (interdependent) สงเคราะห์เกื้อกูลร่วมมือกัน และประสานกับโลกภายนอก ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศอันเป็นสังคมใหญ่กลายเป็นสังคมที่มีความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์^{๑๒}

๕.๒.๓.๔ การนำหลักสมชีวิิตามาแก้ปัญหาชีวิตการใช้จ่ายทรัพย์สินเกินฐานะ

การนำหลักสมชีวิิตามาแก้ปัญหาชีวิตการใช้จ่ายทรัพย์สินเกินฐานะ คือ การประหยัดเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก เราจะมีชีวิตราบรื่นปกติสุขได้ก็ต้องรู้จักใช้เงินทองอย่างประหยัด ใช้แต่ในสิ่งที่จำเป็นแก่การครองชีพของเราพยายามใช้จ่ายให้พอเหมาะกับรายได้ของเรา

ความรู้จักประมาณตน คือ ให้รู้จักประมาณในการเลี้ยงชีวิตโดยทางชอบธรรม กล่าวคือ การดำรงชีวิตตามหลักสัมมาอาชีวะ ประพฤติปฏิบัติตามหลักของศีลซึ่งเป็นหลักขั้นพื้นฐานที่จะประคับประคองกาย วาจาให้เรียบร้อยและทำงานที่สุจริต คือ ถูกต้องเป็นไปตามเหตุผลซึ่งแต่ละอาชีพมีวัตถุประสงค์อยู่ในตัวของมันเอง และเป็นการไม่เบียดเบียนหรือก่อความวุ่นวายเดือดร้อนให้กับใคร ยังเป็นการสร้างสรรค์ชีวิตและสังคมทำให้ชีวิตดำเนินไปโดยสะดวกราบรื่นใช้ชีวิตอย่างปกติสุข สอดคล้องกับ ศักดาพินิจ ณรงค์ชาติโสภณ ได้วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์นโยบายการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นการมุ่งสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานล่างของสังคม ได้แก่ ครอบครัวชุมชนหมู่บ้าน ตำบล โดยการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ด้วยการสร้าง กระแสเศรษฐกิจพอเพียงหรือเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองให้เกิดขึ้นในสังคมไทย สร้างระบบบริหารจัดการสนองความต้องการของประชาชน เน้นการปฏิบัติงานของกลุ่มชน และความร่วมมือจากทุกๆฝ่ายในลักษณะพหุภาคี รวมทั้งให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ และช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุล

^{๑๒}สุวิมล ตั้งประเสริฐ, “การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา อย่างยั่งยืน ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”, รายงานวิจัย, (นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา) หน้า ๓๐.

และพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี^{๑๓}

๖. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) การดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาศัยอยู่ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นส่วนใหญ่ ควรให้ความสำคัญด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง ถูกต้อง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต

๒) การดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีนโยบาย โครงการหรือกิจกรรม ให้หลากหลายและมากยิ่งขึ้นการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนที่ดียิ่งขึ้นต่อไป และผู้บริหารควรมีการประชาสัมพันธ์นโยบายและแผนการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันการดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนคนในชุมชนจะต้องเข้ามารับทราบปัญหาและร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อการพัฒนาที่ตรงเป้าหมายมากที่สุด

๓) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนควรให้ความสนใจในหลักธรรมของพุทธศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือและให้ความสำคัญกับหลักธรรมของศาสนาอื่นด้วย เพราะทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑. ในการสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นเพื่อพัฒนาความรู้ให้กับชาวบ้านในท้องถิ่นควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๒. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน การบริหารจัดการงานของกลุ่มโดยยึดกฎระเบียบที่กำหนดขึ้นมาเป็นของตนเอง โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างกฎข้อบังคับ และระเบียบกลุ่มทำให้สมาชิกทุกคนยอมรับและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งจะทำให้สมาชิกเกิดสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม และมีความมุ่งมั่นในการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๓. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ดูแลการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจโดยตรง เช่น กองสวัสดิการและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะแนวทางในการดำเนินกิจการของแต่ละกลุ่ม ควรมีการตรวจสอบการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม เพื่อไม่ให้มีการดำเนินการในลักษณะซ้ำซ้อน หรือหากจำเป็นต้องมีก็อาจใช้วิธีบูรรวม เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด

^{๑๓} ศักดาพินิจ ณรงค์ชาติโสภณ, “การวิเคราะห์นโยบายการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีนิพนธ์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรมีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนทุกระดับ เป็นการลดความซ้ำซ้อนในการจัดทำและประหยัดทั้งเวลาและงบประมาณในการดำเนินการ
- ๒) คณะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแก่กลุ่มอาชีพให้ครบทุกคน ควรมีการปรับปรุงนโยบาย ข้อมูลข่าวสาร วิธีดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั่วไปหรือบริบทของชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาที่ตรงเป้าหมายและรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้
- ๓) ควรมีการวิจัยการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องเพื่อทราบข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน อันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาให้ตรงกับสภาพปัญหาหรือความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงและเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องดูแลสนับสนุนและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้แก่ประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ:

- กรมการปกครอง. คู่มือการปฏิบัติงานสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๓๘.
- _____. คัมภีร์ อบต., กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๓.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.
- นฤมล นิราทร, อรศรี งามวิทยาพงศ์ และชไมพร รุ่งฤกษ์ฤทธิ์. เศรษฐกิจนอกภาคทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๐๐.

(๒) วิทยานิพนธ์/รายงานการวิจัย

- เกรียงศักดิ์ เอี่ยมเก็บ. “การศึกษาสถานภาพการผลิต ผักกาดหัวสมุนไพรและอาหารเสริมเพื่อสุขภาพ เพื่อเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา”. รายงานวิจัย. นครราชสีมา : สำนักวิชาวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๔๖.
- ขวัญกมล ดอนขวา. “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. รายงานวิจัย.

ทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔ – ๒๕๕๕.

ฉนวน ตรรกวิจารณ์. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐.

มณูญมุกข์ ประดิษฐ์. “มัชฌิมาปฏิปทา” ในพระไตรปิฎกกับทางสายกลางในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ศรณรายณ์ ศรีเพชร. “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา : อำเภอจุน จังหวัดพะเยา”

รายงานวิจัย คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒.

ศักดิ์ดาพินิจ ณรงค์ชาติโสภณ. “การวิเคราะห์นโยบายการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีนิพนธ์. บัณฑิต**

วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗.

ศิริพร เลิศยิ่งยศ. “โครงการจัดทำแผนชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านโคกแฝก ตำบลขามทะเลสอ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา”. **รายงานวิจัย. นครราชสีมา : โปรแกรมวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๓.**

สุวิมล ตั้งประเสริฐ. “การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา อย่างยั่งยืน ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”. **รายงานวิจัย. (นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. ๒๕๕๑.**

๒. ภาษาอังกฤษ :

(I) Books:

Galtung, J. Peter, O’B, & Ray, P. **Self-reliance: A strategy for development.** London : Boyle L’ Ouvirture, 1980.

John J. Clark, **Outline of Local Government of The United Kingdom,** London : Sir Issac Pitman and Son Ltd, 1957.

Rostow, W.W. **The Stages of Economic Growth A Non-Communist Manifesto.** London: Cambridge University Press, 1991.

UN. Department of Economic and Social Affair. **Community Development and Related Service.** New York : United Nation Republication, 1960.

Willam A. Robson, “**Local government**” in **Encyclopedia of Social Science, Vol.x** New York : The Macmillan Company, 1953.